

บทที่ 5

บทสรุป

จากการศึกษาทั้งหมดสรุปได้ว่าการใช้มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจเพื่อยุตินโยบายอาปาร์เทดในแอฟริกาใต้ครั้งนี้ นับได้ว่าเป็นบททดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้มาตรการดังกล่าวเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าบางครั้งในประวัติศาสตร์การใช้มาตรการด้านนี้จะมีบทสรุปออกมาว่าไร้ประสิทธิผล หรืออย่างดีก็เป็นได้แค่สัญลักษณ์ของการข่มขู่ แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงพบว่ากระทั่งปัจจุบันนี้มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจก็ยังได้รับความเชื่อถือและนำมาปรับใช้ และในอีกหลาย ๆ ประสพการณ์ มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจกลับได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิผลในการบรรลุเป้าหมายทางการเมือง เช่น ในกรณีของการเอบบาร์โก น้ำมันของกลุ่มโอเปก สหรัฐฯ เอบบาร์โกริชฎูพีซต่อต้านสหภาพโซเวียต สหรัฐฯบอยคอตต์คิวบา ฯลฯ ดังนั้น บทสรุปประสิทธิผลของมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปก็ยังคงถือว่าเป็นเครื่องมือหรือกลไกในการบีบบังคับในการเมืองระหว่างประเทศที่มีประสิทธิผล

แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษทางเศรษฐกิจได้พัฒนามาจากความต้องการหลีกเลี่ยงสงคราม และการปรับใช้การลงโทษก็มักจะพบเห็นอยู่บ่อยครั้งทั้งจากรัฐเดี่ยว และ/หรือจากองค์การระหว่างประเทศ และโดยเฉพาะการใช้จากองค์การระหว่างประเทศยิ่งทำให้เครื่องมือทางเศรษฐกิจประเภทนี้ได้รับความชอบธรรมตามกฎหมายระหว่างประเทศมากขึ้น และมีโอกาสจะได้ผลตามเป้าหมายเพราะเป็นการกระทำภายใต้ความร่วมมือของหลาย ๆ รัฐ และมีแนวโน้มว่าจะถูกนำมาปรับใช้มากขึ้นในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ในกรณีของแอฟริกาใต้พอจะวิเคราะห์ได้ว่า มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจยังคงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ทำให้แอฟริกาใต้ต้องทำการปฏิรูปทางการเมืองครั้งใหญ่และล้มเลิกระบอบแบ่งแยกผิว

จากการค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งข้อมูลขั้นต้น ข้อมูลขั้นทุติยภูมิ และขั้นตติยภูมิ (ดังจะเห็นได้จากรายการอ้างอิงที่ผู้เขียนรวบรวมไว้ท้ายเล่ม) ประกอบกับอาศัยกรอบความคิดจากทฤษฎีหรือแนวคิดเช่นที่ได้กำหนดไว้ในบทนำ (คือแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและแนวคิด

เกี่ยวกับการลงโทษทางเศรษฐกิจ) มาเป็นแนวทางตลอดการศึกษา ผู้เขียนจึงขอสรุปเกี่ยวกับการใช้มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจเพื่อยุตินโยบายอาปาร์เทดในประเทศแอฟริกาใต้ ดังนี้คือ

1. เมื่อพิจารณาจากข้อมูลทั้งหลายด้วยแนวความคิดที่เกี่ยวกับ "อำนาจ" ตามที่ศึกษามาในบทต่าง ๆ นั้น สามารถสรุปว่า มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจของนานาประเทศ ภายใต้อิทธิพลของความร่วมมือของสหประชาชาตินั้น มีความสามารถ มีอิทธิพล และเป็นพลังต่อรองกดดันเหนือการตัดสินใจของผู้นำประเทศ (ซึ่งในกรณีนี้คือประธานาธิบดีเฟรเดอริก ดับเบิลยู เดอ แคลร์ก) ให้กระทำในทิศทางที่ผู้กำหนดมาตรการปรารถนา นั่นคือการยุตินโยบายอาปาร์เทด

ดังนั้นกรณีการยุติระบอบอาปาร์เทดในแอฟริกาใต้ครั้งนี้ จึงขึ้นอยู่กับอำนาจที่มาจากความร่วมมือของ "นานาประเทศ" โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ซึ่งประเทศเหล่านี้เป็นคู่ค้าที่สำคัญอันดับต้น ๆ ของแอฟริกาใต้ และเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบทางเศรษฐกิจโดยรวมแล้วมากกว่าแอฟริกาใต้ทุกด้าน เมื่อประเทศเหล่านี้ร่วมมือกันใช้มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจกดดันรัฐบาลแอฟริกาใต้ นั่นหมายถึงการมีพลังอำนาจและอิทธิพลที่แข็งแกร่งในการกดดันมาก ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายทางการเมืองจึงเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่ต้น

2. จากการศึกษาพิจารณาข้อมูลทั้งหลายที่มีอยู่ ตามแนวความคิดเกี่ยวกับมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ (ซึ่งมีเงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ที่ซับซ้อน ทั้งนี้เพื่อให้มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจมีประสิทธิผลมากที่สุดกระทั่งบรรลุเป้าหมายทางการเมืองได้สำเร็จ) โดยเฉพาะเมื่อใช้แนวความคิดของนายมาซิโอะ มียากาวา มาพิจารณาเป็นบรรทัดฐาน ผู้เขียนพบว่ามาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจที่นานาประเทศปรับใช้ในครั้งนี้นี้ประสบความสำเร็จ โดยพิจารณาจากประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ก. ประเด็นการจำกัดการไหลของสินค้า

นานาประเทศ ได้ทำการจำกัดการไหลของสินค้าทั้งสองทางคือ ทั้งการนำเข้าและการส่งออก

- การจำกัดการนำเข้า นานาประเทศได้ปิดกั้นสินค้าที่มาจากแอฟริกาใต้ ซึ่งโดยส่วนมากแล้วเป็นสินค้าจากภาคเกษตรกรรมพวกอาหาร ผักและผลไม้ และสินค้าจำพวกแร่ธาตุบางอย่าง ได้แก่ ถ่านหิน โลหะ เหล็ก และยูเรเนียม อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตคือ สินค้าเหล่านี้มิได้เป็นสินค้ายุทธศาสตร์ของแอฟริกาใต้ ดังนั้นการจำกัดการนำเข้าจึงเกิดผลเสียหายต่อภาค

เศรษฐกิจของแอฟริกาได้ไม่มากเท่าไร จะมีบ้างก็เพียงเป็นการลดเงินตราต่างประเทศลงเล็กน้อยเท่านั้น แต่แอฟริกาได้ก็หาได้จากการส่งออกสินค้าประเภทอื่น

หากจะให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อภาคเศรษฐกิจของแอฟริกาได้อย่างเด่นชัดและสาหัสแล้ว ควรจะเน้นจำกัดการนำเข้าจากแอฟริกาได้ให้มากกว่านี้ โดยเน้นที่สินค้าแร่ธาตุ ยุทธศาสตร์ เพราะสินค้าเหล่านี้เป็นที่มาหลักของเงินตราต่างประเทศจากการค้าของแอฟริกาได้ แต่หลาย ๆ ประเทศกลับตั้งข้อสงวนในสินค้าชนิดนี้ไว้

ดังนั้น ในความเป็นจริงที่นานาประเทศจำกัดการนำเข้าเพียงที่กล่าวมาข้างต้น จึงยังไม่เพียงพอที่จะมองเห็นภาพของประสิทธิผลใด ๆ เลย จึงจำเป็นต้องอาศัยการจำกัด/ปิดกั้นในด้านอื่น ๆ มาประกอบและอาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายในวงกว้างมากขึ้น

● การจำกัดการส่งออก หลายประเทศได้ระงับการส่งออกของตนไปยังแอฟริกาได้ ที่สำคัญและเกิดผลกระทบเสียหายต่อแอฟริกาได้คือ เชื้อเพลิง ได้แก่ น้ำมันและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ที่มีความจำเป็นต่อภาคอุตสาหกรรมและการขนส่งและการทหารของแอฟริกาได้ จะพบว่าตลอดช่วงเวลาของการเอมบาร์โกน้ำมัน แอฟริกาได้ไม่มีการนำเข้าสินค้าประเภทนี้เลย นอกจากนี้อาวุธและผลิตภัณฑ์การทหาร ก็ถูกนานาประเทศเอมบาร์โกเช่นกัน แต่ปรากฏว่าไม่เกิดผลกระทบมากนักทั้งที่ควรจะสามารถกีดกันแอฟริกาได้จากการเสริมสร้างกองทัพ และลดทอนศักยภาพทางทหาร ทั้งนี้เพราะแอฟริกาได้เตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์นี้ไว้ล่วงหน้าแล้ว

ดังนั้น เพียงลำพังการจำกัดการส่งออกสินค้าข้างต้น ยังไม่เพียงพอต่อความเสียหายต่อภาคเศรษฐกิจตามที่ควรจะเป็น อย่างไรก็ตามควรพิจารณาการจำกัดในภาคอื่น ๆ ต่อไปเพราะผลกระทบเพียงเล็กน้อยในแต่ละภาคก็สามารถเกิดผลกระทบรวมกันแล้วใหญ่หลวงพอแก่การสร้าง ความเสียหายต่อภาคเศรษฐกิจของแอฟริกาได้

ข. ประเด็นของการจำกัดการไหลของบริการ

การลงโทษด้วยการระงับหรือตัดขาดการบริการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางเรือและทางอากาศ ที่เชื่อมโยงกับแอฟริกาได้ได้ถูกนำมาใช้นอกเหนือจากการจำกัดการไหลของบริการแล้วยังจำกัดการไหลของสินค้าด้วยเช่นกัน แต่ในความเป็นจริง พบว่ายังคงมีการขนส่งนำเข้าสินค้าสู่แอฟริกาได้อยู่ทุกปี เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงหมายความว่ามาตรการการลงโทษในด้านนี้ยังไม่รัดกุมเข้มงวดเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามมันก็ยังเป็นผลเสียต่อแอฟริกาได้เอง ในฐานะที่เป็นผู้นำเข้าและต้องเสียเงินตราออกนอกประเทศ ทั้งที่สถานการณ์ภายในประเทศกำลังต้องการเงินทุนจำนวนมาก

ค. ประเด็นของการจำกัดการไหลทางการเงิน

จากข้อมูลที่ศึกษาพบว่าแอฟริกาได้ถูกตัดขาดจากกระแสการเงินไม่ว่าจะมาจากรายได้ของการส่งออก เงินตราต่างประเทศจากแหล่งต่าง ๆ (ทองคำที่สำรองไว้ก็มีค่าตกลงทุกขณะพร้อมๆ กับค่าเงินแรนด์) เงินกู้ และสินเชื่อกิจการต่างประเทศ ด้วยวิธีนี้ใช้ได้ผลดีกับแอฟริกาใต้ที่มีความอ่อนไหวและเปราะบางทางการเงินสูง เนื่องจากเศรษฐกิจของแอฟริกาใต้พึ่งพิงเงินตราต่างประเทศเสมอมา ดังนั้นจึงนับได้ว่าการปรับใช้มาตรการด้านนี้มีประสิทธิผลก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากต่อภาคเศรษฐกิจโดยรวมของแอฟริกาใต้ ที่มีสภาพทางการเงินที่ไร้เสถียรภาพอีกทั้งขาดแคลนอย่างมาก มันได้ส่งผลกระทบต่อทั่วทุกภาคเศรษฐกิจ อาจกล่าวได้ว่าแค่เพียงปิดกั้นทางการเงินหนทางเดียวก็สามารถคว่ำเศรษฐกิจของแอฟริกาใต้ลงง่ายดาย และเมื่อผนวกกับการปิดกั้นทางการค้า การลงทุน ในสินค้าและบริการด้วยแล้ว ยิ่งสร้างปัญหาให้แอฟริกาใต้ใหญ่หลวงทีเดียว

ง. ประเด็นทางด้านลักษณะแวดล้อมของรัฐเป้าหมาย และรัฐผู้ปรับใช้มาตรการ

ท่ามกลางการปรับใช้การลงโทษทางเศรษฐกิจ สำหรับแอฟริกาใต้ ในด้านเศรษฐกิจนั้น ไม่อาจกล่าวได้ว่าสามารถพึ่งตนเองได้อย่างสมบูรณ์ เพราะในด้านหนึ่งแม้ว่าจะเป็นประเทศเกษตรกรรมสามารถสร้างผลผลิตทางด้านนี้ได้มากพอแก่การบริโภคภายในประเทศก็ตาม แต่ในอีกด้านหนึ่งแอฟริกาใต้ยังคงพึ่งพิงอยู่กับธุรกิจการนำเข้า การค้า การลงทุน และการเงินระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อแสวงหาเงินตราเข้าประเทศสำหรับการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมที่กำลังขยายการเติบโตทางการผลิต จากสภาพการณ์นี้การปรับใช้มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจย่อมเกิดประสิทธิผลอย่างแน่นอน

ยิ่งไปกว่านั้นแอฟริกาใต้ผูกพันอยู่กับประเทศคู่ค้าซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นประเทศในซีกโลกตะวันตก และที่สำคัญประเทศทั้งหมดนี้ร่วมกันดำเนินมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจต่อต้านแอฟริกาใต้ เป็นการสร้างทางตันให้แก่แอฟริกาใต้ในการแสวงหาวัตถุดิบและตลาด ประกอบกับทุนสำรองเงินตราต่างประเทศของแอฟริกาใต้ลดน้อยลงตามกาลเวลา ทั้งนี้เนื่องจากความจำเป็นต้องชำระหนี้สินต่างประเทศ และการค้าจนเศรษฐกิจซึ่งตกต่ำลงทุกขณะที่มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจดำเนินไป

นอกจากนี้ด้วยระบบเศรษฐกิจเสรีในแอฟริกาใต้ที่ผิดแปลกไปจากประเทศอื่นๆ ตรงที่รัฐบาลเปิดเสรีทางการค้า เอกชนเป็นผู้ประกอบการได้อย่างเต็มที่ หากแต่ที่ว่าความเป็นเสรีนั้นมีให้เฉพาะกับคนผิวขาวผู้เป็นรัฐบาลและผู้ประกอบการ แต่แรงงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนผิวดำ

ถูกกดขี่เยี่ยงทาส หรืออาจเรียกว่าเผด็จการโดยชนกลุ่มน้อยก็ได้ ดังนั้นเมื่อมีการปรับใช้มาตรการการลงโทษ ความเสียหายจึงตกอยู่กับผู้ประกอบการเอกชนคนผิวขาวโดยตรง และมันมีผลกระทบต่อโดยอ้อมมาถึงคณะรัฐบาลและผู้นำประเทศซึ่งเป็นคนผิวขาว และแน่นอนว่าเมื่อเป็นเช่นนี้แล้วประสิทธิภาพผลของมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจย่อมจะเกิดขึ้นเพราะสามารถสร้างความเสียหายแก่คนผิวขาวได้

ในทางกลับกัน นานาประเทศผู้ปรับใช้มาตรการการลงโทษเหล่านั้น เป็นผู้ได้เปรียบในทุกด้านเศรษฐกิจเมื่อเทียบกับแอฟริกาใต้ เมื่อประเทศเหล่านั้นปรับใช้มาตรการการลงโทษ ก็มีได้อยู่ในฐานะยากลำบากไร้ทางออกเพราะเศรษฐกิจของประเทศเหล่านั้นมิได้ผูกพันกับแอฟริกาใต้เพียงประเทศเดียว ตรงกันข้ามกลับได้กระจายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศครอบคลุมไปทั่วโลกเป็นเครือข่ายขนาดยักษ์ และแม้จะพบว่าบางประเทศจะสูญเสียตลาดการค้าให้แก่คู่แข่งทางการค้าประเทศอื่นก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ทำให้บางประเทศที่เวลานั้นอยู่ในฐานะเสียเปรียบแอฟริกาใต้จนไม่สามารถปรับใช้การลงโทษได้ ด้วยลักษณะเหล่านี้ทำให้มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจของนานาประเทศดำเนินไปด้วยความราบรื่นส่วนหนึ่งว่าจะไม่กลับมาทำร้ายเศรษฐกิจทั้งหมดของประเทศผู้ปรับใช้เสียเอง

เมื่อลักษณะแวดล้อมทางเศรษฐกิจของแอฟริกาใต้กับประเทศผู้ปรับใช้มาตรการการลงโทษเป็นดังนี้แล้ว เป็นที่แน่ใจได้ว่าความสำเร็จของมาตรการการลงโทษจะปรากฏขึ้นอย่างแน่นอน

จ. สรุปประสิทธิผลของมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

จากข้อมูลพบว่าผลลัพธ์จากการปรับใช้มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจทำให้เศรษฐกิจของแอฟริกาใต้เติบโตเร็วถึงชะงักงันและบางช่วงก็ถดถอย (เช่นที่กล่าวถึงในบทที่ 3) และผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงคือคนผิวขาวผู้ซึ่งกุมบังเหียนเศรษฐกิจของประเทศ เป็นการเตือนให้คนผิวขาวได้ตระหนักว่าความเสียหายจะอยู่กับพวกเขาตราบนานเท่าที่อาปาร์เทตยังคงอยู่ และกดดันให้พวกเขาต้องหาทางออกทางเดียวคือ การทำลายอาปาร์เทตนั้นเสีย และปรากฏความจริงที่เกิดขึ้นคือ ประธานาธิบดีเฟรเดอริก เดอบีตส์ เดอ แคลร์ก ยินยอมยุตินโยบายอาปาร์เทตอย่างเป็นทางการว่าจะไม่มีในแอฟริกาใต้อีกต่อไป

ด้วยเหตุนี้จึงต้องยกประโยชน์ให้แก่มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจที่ปรับใช้โดยนานาประเทศภายใต้ความร่วมมือของสหประชาชาติว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการบรรลุ เป้าหมายทางการเมืองในแอฟริกาใต้ได้อย่างแท้จริง

ข. สรุปประสิทธิผลของมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจจาก "ความชอบธรรมตามกฎหมาย"

แม้ว่าเป้าหมายของการปรับใช้มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจครั้งนี้ เป็นเรื่องของการเมืองภายในของประเทศ ๆ หนึ่ง แต่การเมืองที่ว่านี้เป็นการละเมิดหลักการแห่งประชาคมโลกว่าด้วยเรื่องของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ทุกประเทศทั่วโลกยอมรับ (ยกเว้นแอฟริกาใต้ประเทศเดียว) ดังนั้นมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจจึงถูกหยิบยกขึ้นมาให้เป็นเครื่องมือที่ได้รับความชอบธรรมตามกฎหมายระหว่างประเทศที่สหประชาชาติให้การรับรอง ทำให้นานาประเทศเต็มใจที่จะปรับใช้มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจโดยไม่มีอุปสรรคด้านกฎหมายมาบั่นทอนประสิทธิผลของมาตรการดังกล่าว

ข. สรุปประสิทธิผลของมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจในประเด็นของความร่วมมือของหลาย ๆ ประเทศ

ประสิทธิผลของมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจเพื่อยุตินโยบายอาปาร์เทอิดครั้งนี้เกิดจากการที่นานาประเทศได้ร่วมกันปิดกั้นและโดดเดี่ยวแอฟริกาใต้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะประเทศคู่ค้าสำคัญ ๆ ของแอฟริกาใต้จะมีความสำคัญเป็นพิเศษและก่อความเสียหายให้แก่เศรษฐกิจของแอฟริกาใต้ได้มากกว่าประเทศคู่ค้าของแอฟริกาใต้ประเทศอื่น ๆ ที่มีตัวเลขหรือมูลค่าความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจเพียงเล็กน้อย อีกทั้งความร่วมมือกันของหลาย ๆ ประเทศเป็นการลดอุปสรรคที่อาจเกิดจากการแทรกแซงของมือที่สามหรือรัฐที่สามได้

ความร่วมมือกันครั้งนี้ก็แตกต่างจากครั้งก่อน ๆ ตรงที่เป็นการปรับใช้การลงโทษแบบเบ็ดเสร็จ (Comprehensive mandatory sanctions) ซึ่งครั้งก่อน ๆ เป็นแบบการลงโทษโดยสมัครใจและเลือกวิธีการได้ (Selective voluntary sanctions) ทำให้ความเข้มข้นของมาตรการการลงโทษครั้งนี้มากกว่าครั้งก่อน ๆ แรงกดดันที่เกิดขึ้นกับรัฐบาลแอฟริกาใต้จึงมีมากขึ้นตามไปด้วย

3. ปัจจัยร่วมและปัจจัยสนับสนุน

ปัจจัยร่วมและปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ที่เมื่อรวมกันแล้วมีส่วนผลักดันให้มาตรการลงโทษทางเศรษฐกิจบรรลุผล ได้แก่

ก. ปัจจัยเกี่ยวกับผู้นำรัฐบาลคนผิวขาว "ประธานาธิบดีเฟรเดอริก คับเบิ้ลยู เดอ แคลร์ก" ผู้ซึ่งกลายเป็นวีรบุรุษผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมาสู่แอฟริกาใต้โดยการประกาศยกเลิกทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นและเกี่ยวข้องกับระบบอาปาร์ทเฮด เพราะผู้นำคนนี้เองจึงถูกนับให้เป็นปัจจัยร่วม ๆ กับมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยหลักในการยุตินโยบายอาปาร์ทเฮด และปัจจัยร่วมประการนี้ยังคงสอดคล้องกับสมมติฐานที่มีมาแต่ต้น

ข. เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนที่มีความสำคัญโดยตรงต่อมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจนั้น ได้แก่

- ปัจจัยแห่งช่วงเวลาของการสิ้นสุดสงครามเย็น ทำให้การปรับใช้มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจกระทำได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องคำนึงว่ารัฐบาลแอฟริกาใต้จะให้การกระชับความสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียตมาเป็นข้ออ้าง ตอบโต้การปฏิบัติการลงโทษอีกต่อไป

- ปัจจัยการต่อต้านจากปฏิบัติการของนักศึกษาและเยาวชน จากการศึกษาข้อมูลพบว่า นักศึกษาและเยาวชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการรณรงค์ให้ใช้มาตรการการลงโทษ และเป็นผู้ปฏิบัติการลงโทษเองอีกด้วย จึงนับเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญโดยตรงต่อความสำเร็จและประสิทธิผลของมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ ที่ไม่มีในสมมติฐาน แต่จำต้องเพิ่มเข้าไว้ด้วยในข้อเท็จจริงภายหลังจากการศึกษาแล้ว

- ปัจจัยเกี่ยวกับกระแสการรณรงค์เรียกร้องสิทธิมนุษยชน ปัจจัยประการนี้เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ปรากฏภายหลังจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลแล้วพบว่า เป็นปัจจัยสนับสนุนโดยตรงให้มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือลงโทษผู้ละเมิดหลักสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่มีสหประชาชาติให้การรับรอง ให้ดำเนินไปด้วยความชอบธรรมโดยปราศจากการรุมประณามจากนานาประเทศ

- ปัจจัยภายในแอฟริกาใต้ ปัจจัยประการนี้เกี่ยวข้องกับ "สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เลวร้ายยิ่งขึ้น" ซึ่งนับได้ว่าเป็นผลมาจากมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ และจากความวุ่นวายภายในแอฟริกาใต้ หากผลประการนี้มีได้เกิดขึ้นในแอฟริกาใต้ แต่ไปเกิดขึ้นกับรัฐผู้ปรับใช้มาตรการ นั้นย่อมหมายความว่ามาตรการนี้ล้มเหลว แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่าสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ สภาพสังคมที่เลวร้ายพบในแอฟริกาใต้เท่านั้น จึงเป็นที่แน่นอนว่าปัจจัยนี้เป็นปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จและประสิทธิผลโดยตรงต่อมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ และสอดคล้องกับสมมติฐานที่เชื่อมาแต่เดิม

